

BIBLIOTECA „TEATRUL“

Stagiunea Teatrului Național din Craiova, 1911—1912

CONTROL 195

A 60.803.
A. de HERZ

340
CÂND OCHII PLÂNG

Doc Doc
DRAMĂ ORIGINALĂ INTR'UN ACT

707
A FOST ODATĂ

IDILĂ IN VERSURI

No. 1

EDITURA □ □ □
□ □ □ „RAMURI“
1911. □ □ □ □ □

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITATII
BUCURESTI
COTA.....340

RC 162/03

Institutul Grafic „SAMITCA“
I. SAMITCA și D. BARAȘ, Craiova
1911.

82.558.

B.C.U.Bucuresti

C707

T 340

265714

DESLUȘIRE

Privind Teatrul Național numai ca o instituție de cultură, vreau să las, într'a Bibliotecă, urmele activității scriitorilor cari i-au venit într'ajutor. Aducându-le prin aceasta un omagiu, folosesc în aceiași vreme și literaturii, și publicului cititor.

Em. Gârleanu.

Craiova, 1 Octombrie, 1911.

PERSOANELE:

Grigore Sima, Moșier . . . D-nu Romald Bulfinsky
Irina Sima, Soția lui . . . D-na Agatha Bârsescu
Doamna Riteanu . . . „ Stella Poenaru

La țară; în zilele noastre.

Jucată pentru întâiași dată pe scena *Teatrului Național* din Craiova, în seara de 6 Octomvrie 1911, cu prilejul deschiderii stagiunei.

La țară. In casa moșierului Grigore Sima ; sala. In fund o ușă mare, având două ferestre la dreapta și la stânga, care dă pe o terasă de unde te cobori în parc. Parcul în perspectivă, mare, adânc.

In scenă. La dreapta și la stânga ușii. In fund în dreptul ferestrei din dreapta un birou; la spate un colțar cu cărți, pe deasupra statuete și alte obiecte de artă.

Câteva tablouri de Grigorescu și Verona, pe pereții văruiți alb; O sofa mare în stânga, pe deasupra o poliță (lac alb) cu oale, donicioare, prosoape românești.

In dreapta în față (pl. I).—o masă pătrată (lac alb), cu reviste, ziare, cărți. — Pe biroul din fund un telefon. Perdele albe.

De tavan, în fața ferestrelor, și prin alte colțuri, atârnă căldări de aramă, cu flori, din care curg ramuri de ederă, iasomie, sulcină.

Pe birou o lampă de masă și alături o lampă cu picior. Scaune. Pe terasă se văd, dinăuntru, scaune — coșuri. Lângă masă un jeț de pae, între masă și sofa.

Primăvara, la amiază.

SCENA I.

Grigore Sima. — Irina Sima. — D-na Riteanu

Irina stă la masa din față și, cu capul în mâini, citește. În stânga mesei stă D-na Riteanu, care își aruncă ochii pe un ziar. Grigore Sima, cu o lulea între dinți, coboară din fund.

D-na Riteanu (uitându-se în ziar). — Crezi că și la mine recolta să fie tot atât de bună? (pune ziarul la loc pe masă).

Grigore. — N'avea nicio grijă, administratorul pe care îl ai, e nu se poate mai cum se cade. De l-aș avea eu, nu m'aș mai îngriji de nimic.

D-na Riteanu. — E bun, pentru că-l îndrumezi D-ta. Ia să-l lași singur, cine știe ce năsbâtii ar fi în stare să facă.

Grigore. — Nici una! Te încredințez. Firește, omul are nevoie de o îndrumare, — dar uită-te la noi, ticălosul pe care îl am, n'are cea mai mică pricepere, sânt silit să fac eu ce s'ar cuveni să facă el, chiar fără știrea mea!

Irina (râdică în sus capul). — Mi se pare că multe face el, fără știrea ta.

Grigore. — Nu mă 'ndoesc! Tu n'ai, însă, dreptul să vorbești: de câte ori am vrut să-l iau din scurt, te-ai împotrivit.

Irina. — Mi-e frică să nu găsești ceva și să fii silit să-l dai afară. (se scoală; D-nei Riteanu). E sărac, patru copii — doi la școală!...

Grigore (se așează în dreapta). — Plătesc eu pentru ei...

Irina. — Alți doi acasă, haine, ghete...

Grigore. — Și e șiret, lucru mare; când eră bietul Sandu, și simțea că vreau să-l dau afară, se ruga de el să intervie.

Irina. — Ți-aduci aminte, într'o zi? „Cum? pleacă Vasile? Eu nu mai stau la țară, dacă pleacă Vasile; cine îmi mai face smeiu și cine...” (nu mai poate urmă din pricina lacrimilor).

Grigore (ca să schimbe vorba). — Vrei s'o ducem pe Dumneaei acasă? câteva minute cu automobilul ți-ar face bine!

Irina (trece la mijloc). — Nu! nu es!

D-na Riteanu. — Ți-ar face bine!

Irina. — (urcă în fund spre ușă! Nu! (se întoarce urmărită de aceeași idee). Și acum că nu-i copilul și simte că ar vrea Grigore...

Grigore. — Intr'o bună zi, tot o să i-o fac!...

Irina. — Vin copiii lui și se roagă așa frumos de mine! Tot mi se pare că în plânsul lor aud glasul lui Sandu care se roagă pentru ei!

Grigore. — (ca să schimbe vorba din nou). Prin urmare să n'ai nici-o grijă; când s'o apropia treeratul mai dau o raită pe la D-ta.

D-na Riteanu. — Iți mulțumesc. Nu știu, zău, ce m'aș face de n'ai fi atât de bun cu mine. Mi-ar fi frică să dau moșia pe mâna vre-unui strein.

Irina. — Cu toate astea D-ta te pricepi atât de bine. Se poate spune c'o administrezi singură.

D-na Riteanu. — Singură, vorba vine; de n'ar fi D-l Sima...

Grigore. — De n'ar fi D-l Sima, tot așa ar merge; atât numai că oamenii de te-ar ști singură pe D-ta s'ar purtă altfel de cum se poartă acum când știu că sunt și eu care îți port de grijă. Atât!

D-na Riteanu. — Atât?! și nu e mult? (*Grigore se înclină. Irina care eră în fund pe prag, se depărtează încet pe terasă și rămâne în scenă Grigore și D-na Riteanu.*)

SCENA II.

Grigore. — *D-na Riteanu.*

(*Grigore o urmărește pe Irina. D-na Riteanu se scoală.*)

D-na Riteanu. — Iar e tristă? De așa fi în locul tău aş duce-o în străinătate.

Grigore. — Și eu?

D-na Riteanu. — (vine spre el răsând cu drăgălășie). Aici!

Grigore. — Crezi că s'ar duce singură? — Să încerc!

D-na Riteanu. — Nu, acum nu! E prea curând. N'o să vrea cu niciun preț; mai târziu, poate! Și te-ai putea duce, tu, din când în când.

Grigore. — Am făcut rău de am lăsat să îngroape copilul aci, în parc, ce vrei, ar fi fost în stare să înnebunească de nu-i împlineam dorința.

D-na Riteanu. — Ai făcut foarte bine! E o mângăere pentru dânsa; îngrijește mormântul cum l-ar fi îngrijit pe el dacă trăia.

Grigore. — Câtva timp, mai târziu, o să uite.

D-na Riteanu. — Sânt sigură și eu! Să vezi că mai târziu nici n'o să mai dea pe acolo.

Grigore (aducându-și aminte). — A! Da asta vream să-ți spun adineaurea. A pus pe mormânt trandafiri, — într'adevăr au crescut minunat, și nu lasă pe nimeni să se apropie și să ia vre-unul. Vasile, administratorul, a prins de veste că Irina ține așa de mult la ei, în cât îi dă a înțelege că și el îi îngrijește. Ce vrei? Sânt unii oameni cari dibuesc până găsesc mijlocul să-ți intre în suflet, și odată ce au isbutit, nu te mai poți lipsi de ei. Irinei i se pare, unde se îngrijește tipul de mormânt, nu numai că-i împărtășește grija, dar că îi împărtășește și durerea,—și, vezi, foarte greu te lipsești de oamenii ce s'au folosit de o durere, ca să-ți intre în suflet.

D-na Riteanu. — Mai bănuiești?

Grigore. — Din zi în zi mai mult!

D-na Riteanu.—Crezi c'a aflat ceva de noi și să-i fi spus?

Grigore. — Să-i fi spus? Nu cred! Dar în ziua când l-oi da afară, se răsbună, și spune tot; de aia îl țin... știu că mă fură, dar îl țin.

D-na Riteanu. — La urma urmei nici el n'are de unde să știe!

Grigore. — Nu te 'ncrede! Oamenii ăștia siliți să te slujească, au tocmai din pricina asta o ură neîmpăcată pentru tine. Cei pe care îi plătești, îți

sunt cei mai înverșunați dușmani; și dacă se ia bine pe lângă Irina, bănuiesc că se pune la adăpostul oricărui neajuns ce i s'ar părea că-i fac! El caută ceva cu care să-mi lege mâinele.

D-na Riteanu. — (care se uită pe fereastră, o vede pe Irina, întorcându-se) Sst!

Grigore (banal, D-nei Riteanu). — Vrei să pleci?

SCENA III.

Grigore. — *Irina.* — *D-na Riteanu.*

(Irina vine de afară și are în brațe câteva ramuri de trandafiri proaspeți smulși din pământ).

Irina. — De ce nu ieșiți? E așa de răcoare!

Grigore. — (cu amabilitate prefăcută). Te-ai îndurat în cele din urmă să tai?

Irina. — Câțiva! Vor fi singurii! prea mi s'au părut frumoși. Și nu știu... poate pentru că își sorb ceva din pământul unde doarme Sandu, mi se pare că e ceva de-al lui care trăește în ei (se duce de-i pune într'un vas, pe birou). Veniți afară! Nu veniți? — Liniștea asta are în ea misterul unei rugăciuni.

D-na Riteanu. — Imi pare rău, dar sunt nevoită să plec (se uită pe fereastră). Unde-o fi Puiu?

Irina. — Se joacă. „*Chauffeur*“-ul îi arată mecanismul mașinei.

D-na Riteanu (punându-și pălăria). — Copilul ăsta mă omoară cu automobilul.

Grigore. — Iată un nou mijloc de a omori pe cineva cu automobilul.

D-na Riteanu (râde). — Da! de dimineață până

seara îmi scoate sufletul să cumpăr o mașină. Măcar, — una mică, să umble cu ea prin casă.

Irina. — Ar putea fi copilul lui Grigore. Grigore are o patimă pentru automobile.

Grigore. — Nu e singura patimă pe care o am. (Îi sărută mâna, Irina nici nu-l ia în seamă).

D-na Riteanu (la fereastră). — Puiu! Puiu!

Glasul lui Puiu (afară). Poftim!

D-na Riteanu. — Hai, că mergem! Vino!

Puiu (afară). — Indată! Viu îndată!

Grigore (șoferului). — Ștefane, ești gata!

Glasul lui Ștefan. — Gata! Să vii?

Grigore. — Sigur, ce mai aștepți (se aude uruitul mașinei care se apropie și se oprește la scară).

D-na Riteanu (punându-și vâul). — Măine e rândul D-v. să veniți la mine, veniți de la 10.

Irina. — Nu cred să pot veni. Sunt așa de oboșită în cât simt nevoia unei zile întregi ca să mă odihnesc!

Grigore. — Poate să trec numai eu pe la D-ta!

Irina. — Și eu rămân singură?

Grigore (plictisit). — Dragă, închipuește-ți că m'aș duce pe câmp, la mine, n'ai rămâne singură?

Irina. — N'am spus nimic! Du-te, ai dreptate!

Grigore (enervat). — Nu! dar asta are haz! Singură!

Irina. — Grigore, n'am spus nimic! De ce te superi. (D-nei Riteanu). Vine! tocmai poate să și vadă....

Grigore (brusc) n'am să văd nimic!... (D-nei Riteanu). De nu pot veni îți telefonez. (Ese pe terasă).

D-na Riteanu (încurcată). — Zău, încearcă de vino și D-ta !

Glasul lui Puiu. — Mamă, ei haide !... prăpădim benzina... lui nenea Grigore.

Grigore. — Lasă, broască ! nenea Grigore o să-ți cumpere ție zece butoae cu benzină (coboară în parc).

D-na Riteanu (înaintea Irinei). — La revedere, îți mulțumesc, și să știi că nu te las, mâine îți telefonez.

Irina. — Telefonează. Așteaptă-l pe Grigore, sigur. Ți'l trimit negreșit !

D-nei Riteanu. — Dacă rămâi singură, să nu vie.

Irina. — Crezi că-l pot ține acasă când e vorba să vie la D-ta !

D-na Riteanu (cu prietenie). — Imi telefonezi când pleacă, și nu'l primesc !

Irina. — Dacă vrei îți telefonez și când pleacă.

Grigore (se 'ntoarce). — Hai ? conia, și-a pierdut copilul răbdarea !

D-na Riteanu (Irinei). — La revedere ! (lui Grigore). La revedere (ese pe terasă). Vin, vin, uite am venit ! Nu, nu e voe în față, vino înăuntru lângă mine (coboară și nu se mai vede).

Grigore (din ușă). — Da ! da ! Puiu... ești cu o cucoană,—vai ce fel de domn ești tu ?... lași o cucoană singură ; așa, vezi... nu e mai bine ? La revedere ! La revedere D-le *Chauffeur* (!)... să nu-m strici mașina.

Glasul lui Puiu : N'o stric, dar nu ți-o mai trimet înapoi. (motorul se pune în mișcare ; au plecat ; se-aude sirena depărtându-se. Grigore coboară, vine până în dreptul mesei unde, în picioare, aruncă ochii pe ziare. Irina

urcă, se reazămă și se uită din ușă, cu privirea rătăcită în parc. Deodată începe să plângă. Grigore se întoarce, merge spre ea; Irina fuge, dar el o prinde pe terasă și cu multă duiosie o mângâie și o aduce înapoi până 'n dreptul sofalei).

SCENA IV.

Irina. — Grigore.

Grigore (fugind după ea). — Ce înseamnă asta? Rino? Ce faci? Ce faci? Rino? (o prinde afară și aducând-o înapoi). Se poate să mă sperii așa? Haide, haide înnăuntru! Fii cuminte! Cine e fata asta neastâmpărată care mă supără?

Irina (în picioare, lângă canapea). — Mă simt așa de singură; mă simt așa de singură! (cade pe sofă cu capul în mâini).

Grigore. — Singură? frumos îți șade. Vino! uite stai aci! — Iartă-mă, uite adineaore am fost prea brusc cu tine, dar știi că nu-mi place să se amestece cineva în treburile mele!

Irina (plânge). — Grigore....

Grigore. — Vezi! ți-am spus eu! E rău c'am venit la țară. Ți-a spus și doctorul, ție îți trebuie viața sbuciumată de oraș. Îți trebuie petreceri, teatre.

Irina. — Nimic.... nimic!

Grigore (cu un genunchiu pe canapea, aplecat spre dânsa, caută să-i ridice capul). Aicea stai mereu în casă, n'ai pe nimeni, nu vrei să vezi pe nimeni.... uite! o să-mi iau inima 'n dinți și, or ce s'ar întâmplă, te iau... da, da! te iau cu sila; să ne 'ntoarcem în București și plecăm în streinătate! nu mai plânge!

Irina (își revine, ridică în sus capul). — Să plecăm, da acuma vreau să plecăm... (plânge din nou). Nu ! nu se poate, cum să plec eu din casa asta, din odaia asta, pe păreții căreia s'au oprit cele din urmă priviri ale copilului meu !

Grigore (luptă din nou). — Hai să eșim ? Vrei ? Cum s'o întoarce automobilul, mergem spre luncă ! da ? ori nu vrei ? vrei să mergem în oraș ? poate avem ceva la poștă !

Irina. — Nu ! nu ! Grigore... (se 'ntoarce și-i ia mâna) prea multe, prea multe... de te-aș perde și pe tine n'aș mai putea îndura viața ; eu pentru tine mai trăesc... pentru tine !...

Grigore. — Da' ce sunt astea, pentru Dumnezeu, vino'ți în fire, nu vezi că sunt aicea, lângă tine...

Irina. — Nu, nu mai ești aicea, ești acolo, gândul tău urmărește acuma goana automobilului.

Grigore. — Dar îți jur....

Irina (cade din nou). — Și eu te iubesc atâta ! Și te'am iubit atâta !!

Grigore. — Înțeleg să fii tristă, să suferi, bine, nici că s'ar putea, dar nu primesc ca în durerea ta să născocеști lucruri care nu sunt și să mi le însușești mie, când niciodată nu mi-au trecut prin gând.

Irina. — Ba, da ! Ești al ei... dacă nu ești încă, ai să fii ! Am văzut, am simțit. Poți nici să nu fii în acelaș loc... să fii departe... și tot afli, se simte, e ceva, un sentiment vag care străbate spațiul și ți se 'ncuibă în suflet cu toată cruzimea.

Grigore. — N'ai tu încredere în mine ?

Irina. — N'am. Ba, am ! tu ești atât de bun, nu'i așa ? nu 'mi poți pricinui o durere atât de mare, care m'ar sdrobi, care m'ar omori. Ce m'aș face !

Grigore. — Vezi !

Irina. — Dar te-ai schimbat ! Te-ai schimbat mult. Bine nici eu nu mai sunt ca înainte... știu, poate nu-ți mai plac... dar nu mă jicni să știu că tot ce simți pentru mine e un sentiment, e compătimire și că toată dragostea ta de odinioară a trecut la ea !

Grigore. — Irino ești un copil ! Știi bine că eram prieten cu bărbatul ei, eram prieteni din copilărie, am învățat împreună, — mă 'ngrijesc de moșia ei, acuma, pentru că suntem vecini, pentru că m'a rugat, și pentru că n'are pe nimeni : nici rudă, nici frate... nimic. Un strein ar înșela-o și ar rămâne copilul pe drumuri !

Irina. — Totdeauna ai ținut la dânsa, știu foarte bine. Se și spunea pe vremuri că bărbatul său s'ar fi omorât din pricina ta.

Grigore. — Mofturi !

Irina. — Bine, cred ! Inainte nici n'o mai vedeai, și acuma de câtăvă vreme o ! și mă silești și pe mine s'o văd, eu care o urăsc, pentru că văd cum mi te ia... cum mi te rupe de lângă mine. Grigore, dacă ții la mine, dacă vrei să mă întremez, să n'o mai primim, să nu te mai duci pe la dânsa !

Grigore. — Asta nu se poate !

Irina — Pentru ce ?

Grigore (se 'ndepărtează, dreapta). — Pentru că nu se poate !

Irina. — Pentru ce nu se poate ?

Grigore. — I-am făgăduit să mă ocup totdeauna, de averea ei, n'o pot lăsa de capul ei acuma!

Irina (resemnată). — Bine!

Grigore. — Nu'mi poți cere lucruri imposibile cere-mi orice, asta nu!

Irina. — Pentru ce? Pentru c'o iubești!

Grigore. — Pentru că 'i-am făgăduit.

Irina. — Cât de legați vă simțiți, câteodată, voi bărbații, de unele făgădueli fără nici un temei. I-ai făgăduit: bine! — spune-i că din pricina mea nu te mai poți ține de făgăduială. De 'ți-ar fi indiferentă așa ai face! Dar pentru că ții la dânsa te folosești de-o făgăduială cu totul copilărească, ca de un paravan în dosul căruia poți face ce vrei. Bine! Să nici nu-ți mai aduci aminte, îți făgăduesc și eu să nu-ți mai pomenesc nimic... dar nici tu să nu îndrăznești să te mai îngrijești de mine! Trăim sub acelaș acoperământ, ca doi cunoscuți cari locuiesc acelaș otel. Sunt, dragul meu, sentimente, cari te pot despărți de un altul mai bine ca zidurile cele mai groase și depărtările cele mai mari.

Grigore. — Nu! — Voi așteptă până când te vei convinge că totul e rodul închipuirii tale.

Irina. — Nu te'ncrede în vreme! Vremea e perfidă. Crezi că vremea mă va face să uit? O nu! Mi-e și groază; sunt sigură că vremea îmi va da dreptate și cu cât e mai târziu, cu atât e mai dureros. Sunt bolnavă; moartea lui Sandu vezi în ce stare m'a adus! Cruță-mă! nădăjduesc să ne despărțim mai curând decât o doriți amândouă și atunci... ne vom duce fiecare lângă cine ne e drag.

Grigore (înduioșat, se apropie și-o ia în brațe). — Nu vorbi copilării, Rino!

Irina (liniștită). — Sunt săptămâni întregi de când văd ce se petrece, și dacă nu ți-am spus nimic până astăzi e că mă gândeam cu groază la clipa când voi stă în fața ta și-ți voi spune, tare, aceea ce de-atâta vreme gândesc singură, noaptea, când mă frământ de insomnie!

Grigore. — Văd că e de prisos, orice ți-aș spune în astfel de împrejurări nu te-ar putea convinge.

Irina. — Pentru-că nu poți! Omul când are dreptate nu trebuie să vorbească mult; o vorbă, o privire, un gest e de-ajuns! Tu te temi și de vorbe și de priviri,—vorba te-ar trădă, ochii ar minți!

Grigore. — Pe femeea asta am cunoscut-o fată, înainte să-l ia pe Riteanu.

Irina. — Fată? mă mir. Sunt femei dragul meu, cari n'au avut vreme să fie fete mari!

Grigore. — Ești rea și mă superi! Or ce-ai avea împotriva ei, n'ai dreptul s'o vorbești de rău; merită stima noastră pentru că a avut multe necazuri.

Irina. — De care s'a mângăiat totdeauna așa de bine încât nu i-a rămas nici o urmă. Când te uiți la ea, n'ai crede c'a suferit, și de multe ori îți dau dreptate. Intre ea și mine e o mare deosebire; ea e frumoasă, inteligentă, are atracții, e veșnic înconjurată de bărbați și asta e o mare calitate. Pe voi vă momesc femeile astea pentru că biruința are mai mult farmec. O biruiți și pe ea și pe cei care nădăduiau în jurul ei! Eu?—sunt o biată femeie care n'a știut nici odată să iasă resemnată dintr'o ne-

norocire. Ea e femeea care trece și te chiamă, eu sunt veșnica femeie, legată de tine, pe care o găsești totdeauna când te întorci acasă. Ea e femeia pe care o găsești totdeauna cum îți place, eu, de multe ori, sunt altfel pentru că nu totdeauna ochii mei îți sunt pe plac, împăinjeniți de lacrămele unor suferințe de care ești străin! Și de-aiă îți spun: nu te mai gândi la mine. Trăește cum vrei! Fă ce vrei! Du-te la dânsa, dar să nu știu eu! Vedeți-vă zilnic dar să nu bănuiesc eu! Du-te! dar ea să nu mai vie! Or ce vorbă, oricât de nevinovată, pe care v'o spuneți unul altuia mi se pare că e o batjocură aruncată mie!

Grigore. — Dar cine ți-a putut dà asemenea bănueli. Cine a putut fi atât de ticălos.

Irina (mândră). — Nimeni! Eu! V'am văzut vorbind; uitându-vă unul la altul. Mă crez atât de jos încât să pot ascultă ce-ar spune unul și altul? Nimeni n'ar îndrăsnî, pentru-că n'ași îngădui nimănu-i să pătrundă cea mai curată taină a sufletului meu: dragostea mea pentru tine!

Grigore (plictisit). — In cazul ăsta, draga mea... (sună telefonul de pe birou). Poftim, trebuie să fie dânsa... vorbește-i ca să vezi...

Irina. — Nădăjduiesc că e atât de iscusită să nu-ți spue cine știe ce prin telefonul la care m'ar putea găsi pe mine! (telefonul sună din nou). Nu te sfi! Poftim... (se depărtează în stânga; Grigore merge, dreapta, la aparat).

Grigore. — Allo! — Da! — Sofia? (Irinei). E femeea din casă (în aparat) Ce e! (speriat) Cum? —

Ce spui? Acuma? — Și?... (Irinei) Vai ce nenorocire! (în aparat) Și? — Da! — Sigur, vin! — Bine! — Și-a pierdut cunoștința? — Bine!... bine! (închide Irinei). Și-a pierdut cunoștința!

Irina. — Cine?

Grigore. — Puiu. Inchipuește-ți că băiatul, sburdanic cum e, a căzut din automobil; are o leziune la cap și și-a pierdut cunoștința. Vine șoferul să mă ia.

Irina. — Ar face mai bine să se ducă după un doctor. Ce ajutor poți să-i dai tu?

Grigore. — S'a dus după doctor, și când o trece mă ia și pe mine. Ori poate cum îți închipuești toate, ești în stare să-i crezi că e o înscenare.

Irina. — Nu, du-te! Să-mi și telefonezi cum îl găsești; mi-e drag copilășul ăsta... ași fi bucuroasă să-i poți fi de folos!

Grigore (căutându-și pălăria prin casă). — Ce nenorocire. Totdeauna i-am spus să ia seama de el!

Irina. — Nu se gândeà, pe semne! Lor copilul în loc să le fie o ocupație le e o povară!

Grigore. — Las-o, trebuie să fie într'o stare... știi cât ține la el!

Irina. — Știu!

Grigore (nerăbdător și enervat se uită afară apoi se 'ntoarce din nou). — Și nu mai vine...

Irina. — Te 'ntorci curând?

Grigore. — Numai decât. Mă duc numai să văd ce e, și vin! femeia e singură... trebuie să te gândești (după o tăcere, în care el ascultă dacă vine mașina). Îți repet, fii fără grijă. Intre ea și mine nu

va fi nici odată nimic. I-am vândut lui Riteanu o parte din moșia mea și-așa se face că avem moșiile alături, altfel nici nu ne-am vedea! Tu! Tu ești o femeie neprețuită, nici să nu-ți treacă prin gând... dar vezi, ești într'o surescitare nervoasă, aicea, la țară, monotonie;... cu florile astea pe care le îngrijești și de care să nu se apropie nimeni:... din zi în zi ești mai rău. Trebuie să plecăm, mergem câteva luni în streinătate. Ce vrei mai mare dovadă... aha!... iată-l (se aude automobilul care intră și se apropie). E și doctorul! (și ia pălăria) viu, imediat... (ese) La vedere, sînt așa de nervos... cred să nu fie nimic... (afară). Ți-a supus, Doctore; ce s'a întîmplat? ai tot ce-ți trebuie? Ia, Ștefane, povestești-mi și mie cum s'a întîmplat?... Când?... Cum? (mașina a pornit din nou, se depărtează și glasul se pierde. Liniște).

SCENA V.

Irina (singură)

(Stă un moment să se reculeagă. E încă încălzită de convorbirea cu Grigore. Merge până în ușă să ia aer și se întoarce, coborînd spre masă de unde ia o carte și se așează pe sofa din stînga; după ce citește trei rînduri o închide, se scoală, aruncă cartea pe sofa și merge spre birou, unde sună la telefon. Adastă să i să răspundă, — apoi): — Allo! — Da! — Dă-mi Dumbrava! Da, la curte. — Nu se poate, am vorbit adineoarea! Bine. — (așteaptă, — apoi): Allo! Sofia, — D-ta ești? — Cum îi e? — Ești sigură? — Doctorul și bărbatul meu sunt pe drum. — Trebuie să sosească. — Spălați-i

rana cu sublimat. — Aveți? — Ce faceconița? — Să-i spui c'am întrebat! — Cum? — Bine! — Și mai ales să nu faceți sgomot? — N'o să fie nimic! — Da, da, du-te; mulțumesc.

(Inchide aparatul se scoală și vine în fața scenei. Se duce spre terasă, se uită din ușă la telefon, vrea să sune și renunță; pe urmă ia din nou aparatul și sună. Așteaptă; apoi): — Allo! mai dă-mi te rog, Dumbrava! (așteaptă). Nu răspunde? — mai sună! — Nu! — Bine! — Sună! — Atunci lasă, o să 'ntreb mai târziu. — Nu răspunde de acolo, sau e linia închisă? — De acolo?! Bine. Lasă atunci pentru mai târziu. (închide, merge afară, pe terasă, și vorbește cu cineva, care pe semne e în apropiere).

Ascultă! Ia calul te rog și repede-te până dincolo, la Dumbrava, văd că nu-mi răspunde telefonul; și întreabă cum îi e lui D-l Puiu, (vrea să între dar din depărtare se aude sirena și automobilul care se apropie).

Aha! Bine, lasă, că nu mai e nevoie, (coboară în dreapta, jos, și așteaptă cu răsufierea întretăiată pe Grigorie, care intră cu totul schimbat la față; e galben. Își aruncă pălăria pe un scaun și caută să se stăpânească față de Irina, care îl cercetează cu ochii).

SCENA VI.

Irina. — Grigore.

Grigore (aruncându-și pălăria). — S'a sfârșit!

Irina (îngrozită). — A murit!

Grigore (nu poate răspunde; apoi). — Vrei să ieșim?

Irina. — Așa de iute? povestește-mi cum s'a întâmplat.

Grigore. — Nenorocire! S'a aplecat să vadă ce face roata când își schimbă viteza. Sdruncinătura a fost puternică și copilul s'a rostogolit, a căzut cu capul în jos și s'a izbit de bolovanul care arată chilometrul pe marginea șoselei.

Irina (își pune mâna la ochi). — Vai, ce nenorocire!

Grigore. — Un sfert de ceas! Când am sosit cu doctorul era prea târziu; murise... (se așează pe jețul diu stânga mesei și fără să vrea începe să plângă).

Irina. — Ce trebuie să fie pe ea!

Grigore. — Pe cine?

Irina. — Pe mama!

Grigore. — A, da! ei bine, înțelegi!

Irina. — De ce n'ai rămas acolo, trebuie să fie singură.

Grigore. — A mai rămas doctorul, — eu îți făgăduisem să mă întorc, poate te-ai răsgândit, vrei să ieșim; nu vream să te las să aștepți prea mult. (ți ia mâna în amândouă mâinile lui). Nu știu cum, dar în fața copilului care murise și cu care mă jucasem două ceasuri mai de vreme, mă cuprinsese un dor nebun de tine și vream să te văd... mă durea...

Irina (speriată, se așează în genunchi lângă el). —
Grigore (ți ia mâinile). Ceai?... ți-e frig!

Grigore (se stăpânește; deodată începe să plângă). — Nu, nu e nimic, emoția... mi-am adus aminte de Sandu... mi-am...

Irina. — Grigore! Grigore!... ce e?... ce e? uită-te la mine!

Grigore (se uită în ochii ei și spune un : *da*, care de-abia se aude; apoi îi dă drumul, cade cu capul în mâinele resimate pe genunchi. Irina, ca trăsniță șovăe și cade aproape pe jos; nu mai poate scoate o vorbă; se uită în gol).

Grigore. — Iartă-mă, nu-mi spune nimic... sînt destul de vinovat față de tine, ai priceput, ochii mei nu te-au mai mințit! — Nu mă muștră, nu-mi impută nimic, sufăr în deajuns... ce vinovat sunt față de tine!... (îi ia mâinile și i le sărută) iartă-mă... mi-am luat pedeapsa... nu mă mai leagă nimic de dânsa... nimic, s'a sfârșit tot... și de ce a trebuit să isprăvească el? de ce?... Irino sufăr, sufăr mai mult ca altădată pentru că mi se pare că ai murit și tu! (cade din nou cu capul în mâini).

Irina. — Nu! Nu! (cu o putere supranaturală caută să-și revie și se ridică de jos, din starea de prostrație în care se găsea. Stă în picioare lângă Grigore, îi ia capul în mâini și i-l reazimă la pieptul ei). Nu! nu plânge, n'am nimic!... sunt așa de liniștită... dacă aflam eu... eră mai rău... așa mi-ai spus tu; nu, n'a ispășit nimic... nimic... nu mai spune așa pentru că aș avea copilul ăsta pe conștiință. Nu plânge! ce să facem noi, femeile, în fața nenorocirilor dacă voi nu vă puteți stăpâni și nu le puteți îndura,... mângăierea și tăria, să înfruntăm soarta și zilele de mâine trebuie să ne-o dați voi.

Grigore. — O! ce mic! ce mic mă simt față de tine. In nenorocirea care ne lovise acum câtăva vreme, sufeream, împreună cu tine, și nu eram în stare să găsec un singur cuvânt de mângăiere cu

care să-ți împăc durerea. Și acuma... vorbele tale sînt atît de de dulci, în glasul tău e atîta seninătate. Irino, ce suflet ai ca în astfel de împrejurări tocmai să-mi aduci alinarea?

Irina. — Voi nu găsiți adevăratul cuvânt de mângăere. Numai femeilor le e dat să mângăe. Nu suferi... uitemă pe mine... o să plecăm... o să trăim o viață nouă... liniștită... Grigore nu suferi... nu plînge... să nu crezi că suferința ta mă doare, pentru că-ți plîngi copilul care nu eră și al meu... ci, mă doare pentru că suferi... și pentru că te înțeleg!

Grigore (sărutându-i mâinile). — Irino! Irino! tu? tu? știam ce suflet ai... știam. — Dac'ai ști cât m'am sbătut între voi două... dar Puiu mă ținea la dânsa... eră o datorie, eră o legătură... acum, acum, sînt al tău, înțelegi... te iubesc!... te înțeleg!... în fața morței lui am simțit nevoia să te știu lângă mine, am fugit de acolo și nu mai ajungeam la tine... vroiam să intru să-ți spun tot... și m'am oprit... pentrucă, pentrucă... o! îți mulțumesc că mai ajutat să-ți spun... îți mulțumesc că mi-ai ușurat durerea. Ce vrei? în câteva luni de zile... de două ori am adăpostit moartea în casa mea! Am stat acolo pe pragul ușei: mi se părea că e Sandu... și nu te vedeam pe tine.

Irina. — Dar ea?

Grigore. — Ea?... ea plîngea... și când am făcut deosebirea între plînsul tău și plînsul ei, mă uitam și nu înțelegeam,... și mi-am dat seama, mai târziu, când veneam spre casă... că în viața asta unde nimic nu se așeamănă, clipă cu clipă, om cu om, su-

flet cu suflet, n'a putut nici dragostea de mamă să fie aceiaș la toate, ci a trebuit și de la o mamă la alta... să suspine plânsul deosebit.

Irina. — Nu! N'o învinui pe nedrept, sunt lacrimi care vin mai târziu... și sunt poate cele mai dureroase. Vino! uite să eșim... pe terasă, e răcoare, o să-ți facă bine.

Grigore (se scoală). — Fetișo dragă, ce nenorocită ești tu, cât te-am făcut să suferi!

Irina. — Pe mine? Nu. Sufăr pentru că te văd mâhnit. Hai, nu te mai gândi. Fii tare! Uite, încercând să te mângâi, mă mângâi pe mine și parcă întâia dată înțeleg și eu că altul e rostul în viață, în urma celor care se duc! Acuma du-te, du-te acolo, n'o lăsa singură.

Grigore. — Irino!

Irina. — Suferința ei trebuie să fie mare... poate nu și-o arată (ia florile pe care le adusese la început în vasul de pe birou). Lui să-i duci florile astea.

Grigore. — Irino!

Irina (îi dă mâna). — Și ei să-i spui că-i împărtășesc durerea ca una care a suferit și încearcă să găsească alinarea. (Grigore îi sărută mâna, ea îl duce către ușe în vreme ce cade cortina).

A FOST ODATĂ

— Idilă în versuri —

Noaptea pe lună. La dreapta, mai mult ascuns, într'o pădure deasă, palatul Impăratului din care nu se vede decât un larg pridvor împresurat de ederă și iasomie.

La stânga, un izvor care curge lin, poetizând și mai mult luminișul.

Intre izvor și palat, un trunchiu de stejar, trăznit, e căzut dealungul scenei. In fund pădure.

ILEANA

(Singură ; iese pe pridvor).

Senină noapte care, cu cerul înstelat,
Vrăjești cuprinsul lumii, vrăjește-acest palat, —
Și 'ntr'un alaiu de stele, arată-te, tu, Lună !
Ascultă-mă ! Adesea când stat-am împreună,
Tu flacăra iubirii în mine mi-ai aprins,
Și-acum mă ții deșteaptă, de ce ? e într'adins ?
Senină și frumoasă, din lumea ta de stele,
Tu, numai tu, știi taina îndrăgostirii mele.
De sus din înălțime te-ai coborât ades
In gândul meu și pare că tu m'ai înțeles.
La tine vin acuma, cei doi, trimiși de mine,
Să-ți ia o rază ; lasă-i venind, să ți se 'nchine,
Căci multe știu cu vorba să 'nșire mândrii Crai,

Dar raza ta de aur la nimeni să n'o dai.
 De te-ar ruga, se poate, și soarele străbunul,
 Fiind mai înțeleaptă, să nu lași pe niciunul
 Din ei, să fure-o rază din mândrele-ți comori
 Și dacă tot se 'ncearcă, ascunde-te în nori.
 Mai bine să se-afunde în noapte tot pământul
 Decât să fiu silită să 'ndeplinesc cuvântul
 De-a lua pe-acela, care mi-aduce raza ta.
 Ascultă-mi rugăminta !

Mă 'ncred în tine ?

Da ?

Nu vreau să-mi țin cuvântul și nu vreau prin urmare
 Să-mi fie altul mire. In marea-ți îndurare
 Mi l-ai trimis pe-acela pe care 'n alte dăți
 Știuși, cu-atâta farmec, în vis să mi-l arăți !
 Și-apoi, din vis trezită, îl mai vedeam cum pierе
 Călăuzit de-o rază a ta, ca mângâiere, —
 Frumos ca zorii zilei și trist ca un amurg.
 Azi l-am văzut, sânt trează ; dar lacrimile-mi curg
 Pe urma lui ; se duce. Așa a fost să fie.

(Visătoare)

Doi ochi ca doi luceferi, un trup ce se mlădie
 Ca edera, subțire și tras ca prin inel,
 Privirea mi-e la tine, dar gândul mi-e la el.

(Ușor, fără să fi fost zărit, Cântărețul se ivește în fund,
 își face drum printre ramuri și se apropie de pridvor).

CÂNTĂREȚUL. (încet).

Ileană !

ILEANA

Cine spune acest cuvânt în noapte ?

CÂNTĂREȚUL (se apropie mai mult).

Ileană !

ILEANA.

Mă 'nfioară seninul ăstor șoapte.

CÂNTĂREȚUL.

Ileană Consinzeană !

ILEANA.

Ileana s'a culcat,
Si visul i-l dezmiardă feciorul de 'mpărat.

CÂNTĂREȚUL.

Sânt eu, eu, cântărețul durerilor iubirii.

ILEANA.

Ai îndrăznit să turburi seninătatea firii ?

CÂNTĂREȚUL.

Mă întorceam acasă ; pe drum, un gând pribeag
Mi-a fulgerat prin minte zicându-mi că-ți sânt drag.
Venit-am într'un suflet, pe când pe zarea-albastră
O rază îmi arată senina ta fereastră.

ILEANA.

Mă mir, de îndrăzneala ce te-a călăuzit,
Și cum putut-ai crede că eu te-aș fi iubit ?
Se 'nșeală Cântărețul, dar de-ar fi fost cuminte,
Ar fi știut cum gândul adeseaori te minte.

CÂNTĂREȚUL.

M'ai scos din îndoiala ce mintea-mi frământă.

La mine, și gândirea, și inima i-a tă.
 În marea-mi turburare, dând sbor închipuirii,
 Nu m'am gândit o clipă în farmecul iubirii
 Să-mi dau mai bine seama ce sânt și ce ești tu!
 Nu te-ai gândit la mine măcar o clipă?

ILEANA (încet de tot).

Nu.

CÂNTĂREȚUL (dezamăgit).

Nebun ce sunt! Așa e! dar nu știu cum îmi vine
 Să cred, că tu, domniță, m'ai așteptat pe mine.
 Și totuși ai dreptate, văd cât de depărtat
 E-un cântăreț din lume, de-o fată de 'mpărat.
 Sub bolta înstelată, în miros de pădure,
 Aștepți cu nerăbdare să vină să te fure
 Vreun Făt-frumos. Așteaptă-l. Cu pletele-aurii,
 Privirea ca amurgul din serile târzii,
 Cu glasul ca un cântec, cu ochii plini de soare,
 Intreaga ta ființă cu farmec s'o 'mpresoare
 Și, închizându-ți ochii, ochi ca ai nimănui,
 Să-ți lași făptura pradă săruturilor lui
 Mă duc. Dar la plecare îți mulțumesc de toate
 Ce-ai spus. De-acum încolo voiu ști că nu se poate
 Să se iubească 'n lumea, căzută în păcat,
 Un cântăreț din lume, c'o fată de 'mpărat.
 Rămâi tot la fereastră, cu gândul tău aiurea,
 Așteaptă clipa 'n care te va chema pădurea,
 Așteaptă clipa 'n care și calul năzdrăvan
 Va necheză pe munte, — o! n'o s'aștepți în van.
 Eu plec; ca și 'nainte, voiu rătăci în lume,

Cântând din frunză verde, uitând și de-al meu nume,
 Cu inima zdrobită în care am păstrat
 Iubirea ne 'nțeleasă de-o fată de 'mpărat.
 Cum piere noaptea neagră, când s'a crăpat de zioă,
 Așa să-ți piară gândul că m'ai văzut. Adio.

ILEANA (încet, în freamătul frunzelor).

Rămâi.

CÂNTĂREȚUL.

Se face ziuă, mă 'ntreb de ce mai stam.

ILEANA.

Vream să-ți 'ncerc iubirea: pe tine te-așteptam!
 Cum din izvoare limpezi, o apă se strecoară
 Mai limpede ca plânsul în ochii de fecioară,
 Așa din gura-ți dulce cuvintele îți curg, —
 Frumos ca zorii zilei și trist ca un amurg.
 O zână are grijă norocul meu să-l toarcă;
 Ea a trimis solie un gând, ca să se 'ntoarcă
 Din cale cântărețul, ce este așteptat
 Acum în miezul nopții de-o fată de 'mpărat.
 N'ai înțeles că astăzi, când i-am trimes pe-aceia
 Să caute o rază de lună, e scânteia
 Iubirii ce mă îndeamnă? O! cum n'ai înțeles
 Că, dintre toți din lume, pe tine te-am ales?
 Eu te-am văzut adesea în visurile mele,
 Și cât aș vrea acuma credința să nu 'nșele,
 Vederea mea.

CÂNTĂREȚUL.

Ileano, dar dacă, mâine vin
 Cei doi cu raza lunii furată din senin?

ILEANA.

Nu pot veni.

CÂNTĂREȚUL.

Atuncea, fugi-vei tu îndată
Cu mine?

ILEANA.

Fug cu tine.

CÂNTĂREȚUL.

Văzut-ai tu vreodată
Păiajenul, când țese păinjenișul lui,
In care-și prinde prada? — O altă mreață nu-i
Făcută cu mai multă știință; dar privirea.
Ta îți urzește 'n ochii, ce i-a 'nstelat iubirea,
O mreață cum și-o țese păiajenu 'n odăi,
Și eu sînt prada care e prinsă în ochii tăi.

ILEANA.

O! taci! destul! te-aude vreun paznic, dă de veste
Te prinde, și 'mpăratul, când va afla ce este,
Te va ucide.

CÂNTĂREȚUL.

Lasă, nu te 'ngriji. Vrăjit
E tot palatul, par'că, și toți au adormit,
Chiar paznicii de-afară, uitându-și datoria,
Dorm duși și mi se pare că doarme și Măria
Sa Impăratul.

ILEANA.

Doarme.

CÂNTĂREȚUL.

Noi, doi, de m'auziși,

N'am adormit.

ILEANA.

Așa e; visăm cu ochi deschiși.

CÂNTĂREȚUL.

Și n'avea nici o teamă, neliniștea ți-o 'mpacă:
Izvorul, frunza, apa și noaptea știu să tacă.

ILEANA.

Vezi luna mi-ocrotește, cu drag iubirea mea,
Mi-a luminat privdorul, ca să mă poți vedea.

CÂNTĂREȚUL.

Ne-a 'mpresurat iubirea și te-a pătruns fiorul,
Nu-mi trebuie lumină, tu luminezi privdorul.
Coboară lângă mine.

ILEANA.

Nu pot; e tot închis.

CÂNTĂREȚUL.

Coboară lângă mine, ca umbra unui vis.

ILEANA.

E poarta zăvorită și Impăratul, seara,
Să nu mai vină nimeni, culcându-se, ia scara;

De-ar fi deschisă poarta tot n'ar fi mai ușor,
Că, ne având o scară, nu pot să mă cobor.

CÂNTĂREȚUL.

Privdorul ți-e în față. Domniță te coboară,
Ți-e iasomia poartă, și edera ți-e scară;
O noapte așa senină nici n'a mai fost ca azi,
Coboară-te, frumoaso, de dragul ăstor brazi
Ce'n tainica lor umbră sînt gata să ne-ascunză,
Nici Luna n'o să poată prin ramuri să pătrunză.

ILEANA.

(coborând ușor de-alungul ederei)

Tot ceru-mi luminează fermecătorul drum,
Și tremură lumina...

CÂNTĂREȚUL (o ia în brațe)

Cum tremuri tu acum.

(Luna s'ascunde. De-abea de se mai zărește umbra celor
două îndrăgostiți. Se aude izvorul curgând liniștit și șoapta
vântului în ramuri).

ILEANA (cu teamă)

Ascultă!

CÂNTĂREȚUL.

N'avea frică. E vântul.

(Ileana se strânge de el privind în întuneric).

E izvorul.

E-o frunză care cade.

ILEANA (tremurând)

Mi-e teamă.

CÂNTĂREȚUL

E fiorul

Iubirii.

ILEANA.

O ! Ascultă ! e rău ce fac ; simț eu ;
 Un glas ascuns mi-o spune. (copilăroasă)
 Iubirea e un rău ?

CÂNTĂREȚUL.

Increde-te într'însa.

ILEANA.

Și'n tine.

CÂNTĂREȚUL.

N'are nume
 Cea mai curată taină din câte sînt pe lume.

ILEANA.

În fiecare noapte mi se ivea în vis
 Un cântăreț. Adesea în somnul meu i-am zis
 Să nu mai piară ziua, dar în zadar ! copilei
 Nu-i împlineă dorința !... încât, în zorii zilei,
 Trezindu-mă din visul ce piere pe furiș,
 Ca să-l mai văd o clipă, ședeam cu ochii 'nchiși.
 Pierea în zori de ziuă, venea iar pe 'nserate,
 Și semăna cu tine de-ai crede că ți-e frate.
 E cea d'întâi iubire și singura, a mea.
 Tu m'ai visat vreodată pe mine ? Spune !

VERIFICAT
2017

CÂNTĂREȚUL.

Da!

ILEANA.

E cea d'intâi iubire.

CÂNTĂREȚUL.

La mine-i cea din urmă.

ILEANA.

Ai mai iubit?

CÂNTĂREȚUL.

Fetișo, când îți cătam de urmă.

Părea că fie-care din câte le 'ntâlneam
Ești tu, și-o clipă numai în trecut le iubeam.
Simțind că nu-i acela sfârșitul pribegirii,
Plecăm din nou lăsând-o în prada amăgirii.
Așa e cântărețul; el are-un dor ascuns,
Și vrea să-l împlinească crezând că l-a ajuns;
Iubește pe or'care, iar de se'nșeală, dornic,
Le lasă fără preget; de aceea... nu-i statornic,
Aleargă după dorul de care-i stăpânit,
N'aude plânsul celor pe care le-a rănit,
Și dacă i se 'ntâmplă, cumva să-i dea de urmă,
I se împlinește dorul cu dragostea din urmă.

ILEANA.

Ți se împlinește ție?

CÂNTĂREȚUL.

O! de-am iubit mereu,
E că în fie care era ceva de-al tău.

VERIFICAT
2007

CUPRINSUL:

	<u>Pagina</u>
Când ochii plâng	9
A fost odată	29

VERIFICAT
1987

„RAMURI“

REVISTĂ LITERARĂ

Apare de 6 ani, cu colaborarea celor mai de seamă fruntași ai literaturii românești. — Singura revistă din Oltenia

ABONAMENTUL ANUL: LEI 8

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA

— Str. Sf. Spiridon, No. 8. —

A APĂRUT ÎN EDITURA REVISTEI

„RAMURI“

COPIII NOPTII

Piesă originală în 5 acte

DE

C. Ș. FĂGETEL

Prețul Lei 2.50

Pentru cine o comandă la Administrația Revistei „Ramuri“ Lei 2, iar pentru abonații revistei Lei 1.50.